

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

42. An quando circa adhibitionem testium sit servandus quoad peccatum
uni tantum notum? Ex p. 7. tr. 3. 37.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

4. Idem dico, quando ego legitime excusor ab immediata delatione, ut si peccans arrepturus sit occasione me grauitur vexandi, aut si non possum sine graui, & proportionato damno proprio, vel alieno, tunc teneor adire Prælatum: quia teneor mede i fratri cum minimo damno ipsius, & meo. Idem est de quouis alio amico, aut priuato, quem teneor adire, si aliter non emendabitur, & hac ratione emendabitur.

5. Secundò, si ego non possum formare assensum probabilem, peccatorem emendandum monito secreto: at illum assensum efformo, eum emendandum per Prælatum, tunc teneor adire Prælatum. Hæc conclusio est ferè tam certa, quàm prima: quia si emendatio est tam difficilis, ut nullam generet spem: est ergo ferè desperata: ubi enim emendatio speratur prudenter per alium, per me autem non speratur; at certè non speratur: ergo in tali euentu non est deserendus proximus in peccato.

6. Tertio; si ego spem habeo dubiam de emendando peccante in damnum aliorum, & de illo vitando: at habeo spem multo maiorem eum emendatum iri per Prælatum, & vitanda aliorum damna, teneor Prælatum adire secreto, & paternè, si illa delatio speratur satis profutura. Moueor: quia S. Thomas in criminibus occultis vergentibus in aliorum damna asserit vitandum immediatà delatione, nisi firmiter speret se posse alia via per se continè illis occurrere: 2. 2. q. 33. art. 7. alij autem authores nisi ob spem certam existimant vitandum ea delatione. Probatu apertè: bonum commune tenemur præferre priuato, nec illud exponere graui incommodo ob incommodum priuatum. Nec enim licet periculo probabili exponere Rempubicam ob exigua aliqua damna priuata. In priuatis autem damnum priuatum est exiguum, incommodum autem publicum maximum, periculum probabile: ergo non licet tunc omittere delationem occultam paternam. Quod confirmo à medicina: Si Medicus format hoc iudicium probabile: Ager curabitur, si hæc leuis sectio fiat, sine illa verò dubius sum, aut parum spero illum euasurum; In hoc euentu tenetur Medicus leuem sectionem præcipere, aut consulere, ne totum hominem exponat neci: ergo.

7. Notandum est tamen hic quòd si ego spero delinquentem emendandum per me licet non tam bonè, quàm per Prælatum, sed tamen absolute emendabitur, non teneor adire Prælatum.

8. Igitur ex dictis in hac & superiori Resol. dicendum est siue peccatum fratris sit tertio noxium, siue non sit; siue continuandum aut iterandum, siue non; modò constat quòd se non emendauerit per penitentiam, debere à te corrigi secundum ordinem hunc Euangelicum, cù tibi soli notum fuerit. Neque hoc est diffamare fratrem, sed cum aliquo detrimento in minori bono famæ maius erit bonum in conscientia curare: quomodo Medicus pro conseruatione totius corporis abscondit membrum minus necessarium. Imo vix vllum erit istud detrimentum, quia apud prudentes, quales adhibendi erunt, ferè tantumdem recuperabit frater penitendo, quantum amisit peccando.

RESOL. XLI.

An ordo circa adhibitionem testium sit seruandus quoad peccatum vni tantum notum? Ex part. 7. tractat. 3. Resol. 37.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Turianus in 2. q. 2. tom. 1. disp. 89. dub. 4. sed nouissimè cum Caietano, Durando, & aliis negat Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. disp. 6. de Correctione, quæ n. 9. quia peccatum quod est materia præcepti correctionis fraternæ debet esse publicum, vel simpliciter, vel secundum quid. Sed quod vni tantum notum est, non est adhuc secundum quid publicum. Ergo confirmatur Primò, quia ego solus vidi feminam virginem deflorari, teneor tacere, imò si narrari teneor restituere famam, & querere modum, qualiter eam absque infamia mea, vel sua restituam: sed tunc hoc non est verum, si ad corrigendum fraternæ feminam peccantem tenerer post admonitionem secretam inducere testes, quia tunc diffamaretur apud illos. Ergo. Confirmatur secundò, quia Christus in prædicto ordine loquitur non de correctione secreta quæ per hoc differt ab illa, quod respiciat peccatum aliquo modo publica, & quæ deferri possint ad Ecclesiam, & ab ea puniri. Ergo circa peccatum vni tantum notum, non est præceptum de adhibitione testium.

RESOL. XLII.

An quando delictum est occultum teneor ad correctionem fraternam quis adhibere testes, etiam si illud peccatum antea non cognouerim? Ex p. 7. tr. 13. & Milic. 1. Ref. 41.

§. 1. **C**ausa practica est, & negatiuè sententiam tenet Durandus in 4. disp. 9. quæ 4. Vnde in fauorem huius sententiæ non grauat hoc apponere verba Ioannis Henriquez in compend. cas. moral. cap. 28. num. 2. vbi sic ait. Quando el delito es tan oculto, que no lo sabe mas que un hombre solo, dene hazer la primera correccion à solas entendiendo y al culpado, y no dene passar mas adelante, ni hazer segundo aniso delante de testigos, aunque no se ayax emendado, sino dexarle que se este en su pecado. Porque la segunda correccion que se aia de hazer delante de los testigos se entiende, que han de ser de los hombres, que ya saben el delito por otro camino, para que el culpado no pueda negar su culpa: y assi si llamassen testigos, que no saben el delito por otro camino, el culpado puede negar su culpa: y assi los testigos no tienen mayor obligacion de creer al que corrige, afirmando que se cometio tal pecado, que al otro que lo cometio en secreto, dixiendo que no le cometio. Y si se dixesse que los testigos estan obligados à creer al hombre que corrige, que al corrigido, seguiria se de aqui que qualquier hombre de saluado, que quisiera hazer mal à otro, podria llamar testigos, y delante dellos corrigir falsamente, diciendo que no via mal, y que ya en particular, y à solas le aia corrigido secretamente, siendo todo falso, y deste modo podria hazer, que castigassen qualquier persona, que viniesse bien. Y si se concediesse que los testigos no estan obligados à creer a quien los llama, sino al hombre que niega, podrà el que niega, aunque sea culpado, querelarse de que el hombre que lo corrige, le da fama, y le quita la honra delante de testigos. Y no pudiendo probarse el contrario por ser el delito oculto, podria hazer que castiguen al que corrige con la pena del talion. Esta doctrina es de todos los Casos, y la trae Pedro de Nauar. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 13. aunque los Theologos tienen el contrario. Ita Henricus ubi supra.

2. Sed nouissimè contrariam sententiam docet Jacobus Granado in 2. 2. contr. 3. de charit. tract. 2. disp. 7. num. 6. vbi sic ait. Respondent aliqui delictum adhibendos esse testes, qui illud peccatum antea cogno-

cognouerint, & quidem id verum esse, quando re-
perentur eiusmodi testes, & prodesse possent, sic
enim minus infamaretur delinquens; si verò non
reperirentur eiusmodi testes, adhiberi possunt & de-
bent alij, quibus crimen ad hunc finem detegatur;
quia licet hoc modo aliquam famam iacturam patiatur,
ea censenda est minoris momenti, quam spirituale
dammum, quod patitur frater, dum in suo peccato
perseuerat. Et quamuis ij testes non aliunde accepe-
rint notitiam peccati, quam ab illo ipso, qui priuati-
m admonuerat, nihilominus multum prodesse po-
terit coram eis palam corrigere. Primò, quia sic maio-
ri robore suffundetur delinquens. Secundò, quia
magis & magis timebit iterum delinquere, sciens
esse iam plures, qui cognouerunt eum peccauisse,
postquamque si velit, illum solerter obseruare. Hæc
autem sine dubio magni momenti sunt ad emenda-
tionem. Ita Iacobus Granada, cui etiam adde Tan-
ner. tom. 3. disp. 2. r. 9. 5. dub. 5. n. 97. vnde huic poste-
riori sententiæ tanquam probabiliori adhaere.

RESOL. XLIII.

Quales testes adducendi sunt in secundo gradu cor-
rectionis, & in quem fiseum? Ex part. 7. tract. 3.
Refol. 38.

S. 1. **D**ivus Thomas in 2. 2. quest. 37. art. 8. ex
Divo Augustino, Chrysostomo, & Hie-
ronymo tres refert causas inducendi testes. Prima, vt
corrigens ostendat se prestitisse quod debebat erga
correctionem fratris, & munus suum implese. Se-
cunda, vt per testes delinquens possit postea ab Ec-
clesia conueniri, & probetur delictum. Tertia, vt
melius emendetur peccator, & qui vnum admonen-
tem contempsit, duos, vel tres reuereatur, & audiat.
Sed Lorca in 2. 2. disputatione 46. memb. 2. num. 20.
asserit quòd si hæc causæ rectè expendantur prima
inutilis est; secunda inutilis & nociua; & tertia sola
vera & ad mentem sacri Textus. Quod probatur. Nam
inducere testes eo fine, vt eorum testimonio constet,
corrigentem satisfecisse officio suo, inutile est:
quia cum hoc debirum correctionis ex sola chari-
tate oriatur, raro, aut nunquam eius solutio in foro
exteriori exigitur, vt necesse sit testibus comprobari.
Et præterea, cum primus gradus sit secreta admo-
nitio, hi testes postea induci testificari non poterunt,
an facta fuerit. At verò testes inducere, vt si cor-
reptus non paruerit, in iudicio deponant, inutile est,
& perniciosum: quoniam ille qui corripitur, si sciat
testes illos delatores crimen, timebit meritò, & ad-
monitionem non admittet, sed potius negabit delictum,
ne eorum testimonio condemnari valeat. Præ-
terea, quo pacto testes isti poterunt in iudicio testi-
monium ferre? Aut enim ex eo quod secreto cum cor-
repto actum est, & ex eius confessione? Aut postea
per se ipsos correptum explorantes, donec illum in
crimine deprehendant; Primum illicitum est, & con-
tra fidem secreti, nec talis testificatio in iudicio fidem
faciet. Secundum raro erit licitum, & nunquam
expedit; non enim oportet esse exploratores vitæ
alienæ, & plus habet verusitatis, & doli speciem, quam
charitatis. Vnica ergo causa adhibendi testes est; vt
ab eis delinquens corrigatur; & idèd tunc solum
adhibendi sunt, quando speratur vtilitas, & appa-
ret necessitas, & tales qui in hunc finem prodesse,
& in alium obesse non possunt. Et hoc manifestè
constat ex textu. Quatenus enim dicitur, *Si eos non
audierit; significatur eo solo fine induci, vt audiantur.*
Et propterea disiunctim dixit vnum, vel duos,
quia vnus solus sæpè sufficit, eo quòd eorum testimo-
nio nihil probandum est. Quod autem dicitur, *vt in
ore duorum, vel trium sit omne verbum;* non idèd
dicitur, quia eorum testimonio vtendum sit in iudi-
cio; sed quia plurium testificatio, & admonitio, faci-
lius persuadebit correpto, id quod agit, malum esse,
& emendatione dignum. Hucusque Lorca.

2. Verum Maldetus in 2. 2. quest. 33. art. 8. dub. 3.
Nauarra de Rest. lib. 2. cap. 4. num. 264. Bonacina
in Decalog. disp. 3. q. 4. punct. 7. num. 14. & recentiores
ferè omnes causas supradictas assignatas à Chryso-
stomo, Augustino, & Hieronymo admittunt, & in
defensionem dictorum Patrum contra Lorcam asserit
Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. disp. 6. de Cor-
rectione, q. 8. n. 9. quoad duas causas priores, quòd tes-
tes, qui ab ipsis existimantur inducendi propter illas,
non sunt ex illis qui nunquam habuerunt notitiam
delicti corrigendi, sed potius ex illis, qui nouerunt,
& testes fuerunt patrationis illius, qui optimè possunt
induci vt eidem comprobetur, tum quod corripens
se gesserit vt debebat in correctione fraternali, tum
etiam in iudicio si correctus non respuerit, nec se
emendauerit, quòd videtur nimis germanum Textui,
quia fratres inducendos à corripiente appellat testes
vnum vel duos, &c. & valde conforme rationi est,
quia magis prospicitur famæ proximi, nam sicut pro-
pter eam prius monemur de faciendâ correctione
fraternali, ita propter eam monemur postea de corre-
ctione coram testibus, quibus notum erat delictum,
vt eorum persuasionibus, & propter maiorem pudorem
correptus respiciat facilius, & suauius, & conse-
quenter melius attenditur eius salutem spirituali, quia
videns peccator quòd ita prospicitur famæ eius, quòd
non fiat alijs testibus notum delictum suum, intelligit
tantum quæri à corripiente eius spirituales salutem,
& emendam.

RESOL. XLIV.

An sit necessarium adhibere vnum testem aut duos in
correctione fraternali?
Et an quando peccatum scitur ab aliquibus illi sunt
adhibendi, & non alij testes? Ex part. 7. tractat. 3.
Ref. 54.

S. 1. **H**anc sententiam pertractat Sanchez in
Opus. tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 4. & obser-
uat duas adesse sententias. Prima tenet, prius adhi-
bendum esse vnum, deinde si hic non sufficiat alte-
rum. Probarur, quia Christus dixit, adhibe vnum,
vel duos, at coniunctio vel, ordinem denotat, scilicet
vt prius vnus adhibeatur; sicut denotat ordinem,
cap. Mandato, de præb. in 6. Secundò, quia Christus
ordinem correctionis instituit, vt proximi fama minus
detrimentum patiatur, at minus patitur, si vni dete-
gatur crimen; ergo. Hanc sententiam tenet Sotus
memb. 2. quest. 4. in fine sextæ conclus. & Flores mat. de
Corrept. diff. 6.

2. Secunda sententia tenet istum ordinem non
esse sub præcepto, sed posse simul ambos adhiberi
testes, licet melius sit, prius adhibere vnum. Ratio,
quia non excusatur sic infamia; cum hæc ex eo pro-
ueniat quòd multi sciant alicuius delictum; ergo,
quòd duo sciant delictum, siue simul, siue successiue,
parum refert. Secundò, quia minus prodest correctio
priori modo facta, nam magis erubesceret, & retraher-
etur à peccato coram duobus admonitus, quam co-
ram vno. Hæc sententia probabilior est, & illam tenent
Abul. cap. 18. Matth. 9. 102. & Nauarra. c. inter
verba, corol. 46. n. 575.

3. Notandum est tamen hic etiam, quòd
quando peccatum scitur ab aliquibus, illi sunt adhi-
bendi,

Sup. hoc in
fine Ref. seq.
& in Ref. 1.
post seq.

Sup. hoc su-
pra in Ref.
38. §. vii. &
in Ref. 39. §.
Igitur, & in
Ref. 40. & in
quòd duo sciant delictum, siue simul, siue successiue,
parum refert. Secundò, quia minus prodest correctio
priori modo facta, nam magis erubesceret, & retraher-
etur à peccato coram duobus admonitus, quam co-
ram vno. Hæc sententia probabilior est, & illam tenent
Abul. cap. 18. Matth. 9. 102. & Nauarra. c. inter
verba, corol. 46. n. 575.

Sup. hoc in
Ref. præteri-
ta & in alijs
eius annot.